

ELFELAGIÐ SEV
LANDAVEGUR 92
POSTBOX 319
110 TÓRSHAVN

Argir hin 12. september 2023
Málsnr.: 22/00010-45
Tykkara málsnr.:
Málsviðgeri: Suni Petersen

Góðkenning av royndarverkætlan við einum D12 sjóvarfalsorkuverki í Vestmannaundi

Umhvørvisstovan góðkennir sambært § 21, stk. 1 í havumhvørvislógini¹ og § 16, stk. 1 í elveitingarlógini² eina royndarverkætlan at seta eitt D12 sjóvarfalsorkuverk út í Vestmannaund. Royndarverkætlanin er ætlað at vara tvey ár.

1. Heimild

Sambært § 21, stk. 1 í havumhvørvislógini skulu verkætlanir á sjónum og fram við strondini, sum hava týðandi ávirkan á náttúru og umhvørvi, ikki setast í verk uttan góðkenning frá landsstýrismanninum. Góðkenningar sambært § 21, stk. 1 kunnu sambært stk. 2 ikki veitast fyrr enn mett er um avleiðingarnar fyri náttúru og umhvørvi. Sambært stk. 3 kann landsstýrismaðurin taka avgerð um innihaldið í metingunum sambært stk. 2, og sambært stk. 4 kann landsstýrismaðurin taka avgerð um, hvørjar verkætlanir og virksema skulu góðkennast sambært stk. 1. Umhvørvisstovan umsitir hesar heimildir.

Umhvørvisstovan metir, at drekar, sum sveima uppi í sjónum, kunnu hava stóra ávirkan á náttúru og umhvørvi, serliga hval og kóp, og tí skulu hava góðkenning sambært § 21, stk. 1 í havumhvørvislógini og hartil hoyrandi umhvørvisárinmeting.

Sambært § 16, stk. 1 í elveitingarlógini skal árinmeting gerast og góðkennast av landsstýrismanninum, áðrenn loyvi verður givið til elframleiðslu. Umhvørvisstovan umsitir hesa heimild.

2. Umsókn

Umhvørvisstovan fekk hin 5. januar 2023 árinmeting fyri eina royndarverkætlan at seta eitt D12 sjóvarfalsorkuverk út í Vestmannaund.

3. Lýsing av verkætlanini

SEV hevur síðan 2020 gjørt royndir við at framleiða el við sjóvarfalssturbinum í Vestmannaundi. Talan er um sjóvarfalssturbinur ella drekar, ið líkjast flogfórum, sum sveima uppi í sjónum. Hesir drekarir hava ein framleiðslumátt upp á 100 kW. Drekin, sum ætlanin nú er at seta út, nevndur Dragon Class D12, er væl størri, og hevur ein framleiðslumátt upp á 1,2 MW.

D12 drekin er 9,8 m langur, hevur eitt veingjabreiði upp á 12 metrar og vigar 28 tons. Drekin verður festur við tjóðri í eitt fundament á botni og sveimar í eina áttatalsrás, sum er uml. 30 x 55 metrar á einum dýpi millum 35 og 65 metrar, meðan rákið er, men hongur stillur á 8 metra dýpi í kyrrindum. Drekin ferðast umleið 6 - 10 m/s gjøgnum sjógvin. Umframt at tjóðra drekan til fundamentið, hevur festið eisini kaðlar til elveiting og samskipti. Úr fundamentinum verður sjókaðal til Vestmannar. Drekin verður settur út á uml. 72 metra dýpi.

Kaðalin kemur upp á land Inni á Fjørð í Vestmanna. Ætlanin er ikki at grava kaðalin niður, men roknað verður við, at hann søkkur nakað niður í havbotnin av eginvektini, har bleytur botnur er.

¹ Løgtingslóg nr. 59 frá 17. mai 2005 um verju av havumhvørvinum

² Løgtingslóg nr. 59 frá 2012 um framleiðslu, flutning og veiting av ravmagni

Dreki til elframleiðslu

4. Umhvørvisárinsmeting

SEV hefur gjørt eina umhvørvisárinsmeting fyrri verkætlanina. Árinsmetingin viðger hvørja ávirkan verkætlanin kann hava á náttúru og umhvørvi. Í árinsmetingini verða árin á fisk, sjófugl, hval og kóp lýst eins og møgulig átøk, ið kunnu tálma árin á hval og kóp.

Eftir áheitan frá SEV hefur Havstovan gjørt eina meting um, hvørji árin ætlaða royndarverkætlanin kann fáa á djór á royndarstaðnum "Árinsmeting av royndarverkætlan KIOP001 á djór á sjónum".

Fiskur, sum er vanligur í Vestmannaasundi, er seiður, nebbasild, toskur (smáfiskur), hýsa og møguliga onnur sløg, so sum reyðsprøka og sandsprøka. Eisini eru fleiri sløg av hávi, so sum brugda og hákelling um oyggjarnar. Hákelling er sjáldsom men brugda er vanligari.

Í Vestmannaasundi eru eisini fleiri fuglasløg. Um summarið eru tey vanligu sløgini lundi, lomvigi, álka, terna, skarvur, æða, teisti, havhestur, rita, likka, svartbakur og fiskimási. Um veturin eru tey vanligu sløgini lundi, lomvigi, álka, skarvur, æða, teisti, havhestur, rita, svartbakur, fiskimási.

Í juli og august 2020 og 2021 vórðu eygleiðingar gjørdar av hvali og kópi í Vestmannaasundi. Eygleiðingarnar vístu, at nisa og láturkópur eru sera vanlig. Onnur hvalasløg eru eygleidd av og á. Hesi eru sildreki, nebbafiskur, kúlubøka, bóghvíthvalur, skjórutur springari og grindahvalur. Hetta samsvarar við eygleiðingar, sum í 1980- og 1990-árunum vórðu gjørdar umborð á ferjuni Sam, sum sigldi millum Oyrargjógv og Vestmanna. Seinastu 20 árin hefur í miðal verið ein grind um árið í Leynum ella Vestmanna.

Í juli 2020 vórðu tveir láturkópar í Vestmannaasundi merktir við sendara, sum m.a. vístu ferðingina hjá teimum í uml. fimm mánaðir. Kanningin vísti, at kóparnir ferðaðust mest í Vestmannaasundi, men eisini runt Vágar og Mykines og so langt sum til suðurendan av Suðuroy. Roynt varð at seta sendarar á kóp í 2021 og 2022, men tað eydnaðist ikki. Ætlanin er at merkja tveir kópar í 2023.

Niðurstøðan av árinsmetingini er, at tað ikki verður mett, at royndarverkætlanin fer at hava stórvegis ávirkan á fisk og sjófugl, men at havsúgdjór helst eru teir viðbreknastu bólkarnir. Árið á hval og kóp kann verða beinleiðis samanstoytur við drekan, sum kann elva til, at hvalur og kópur fær stóran skaða ella doyri.

Mett verður ikki, at óljóðið er nóg hart til, at hvalur og kópur fær skaða, men óljóð kann styggja hval og kóp burtur av økinum, og harvið gera liviumstøðurnar verri, við tað at økið, sum teir kunnu halda til á, verður minni. Kanningar aðrastaðni vísa, at kópur heldur seg burtur frá slíkum orkuverkum, tá tey er virkin. Kópalátur eru nærhendis royndarøkinum, og benda kanningar hjá Havstovuni á, at talan kann vera um ein lokalan kópastovn. Umráðandi er at fáa greiði á, hvussu sjóvarfalsorkuverk av hesum slagnum kunnu ávirka kópastovnin.

Mett verður, at bæði kópur og hvalur sansa orkuverkið í minsta lagi tveir km burturfrá, og at teir tí verða ávaraðir í góðari tíð og kunnu svimja utanum. Tí verður hildið, at lítil sannlíkindi eru fyri samanstoyti. Verður ein grind rikin móti orkuverkinum, verða sannlíkindini fyri samanstoyti munandi størri.

Í árin smetingini verða eisini lýst átøk, sum kunnu setast í verk fyri at verja kóp og hval. Til dømis at tað er møguligt er at steðga orkuverkinum við stuttum skotbrái. Hetta verður helst neyðugt, um grind veður rikin í Vestmannasundi. Upptøkur við hydrofonum eru gjørdar í ár, fyri at kanna, um til ber at hoyra, um hvalur ferðast í økinum. Enn eru eingi úrslit tøk.

Kanningarnar av hvali og kópi, sum higartil eru gjørdar, vísa støðuna áðrenn drekararnir komu í rakstur, og eru ein týðandi partur av grundarlagnum fyri at meta um, hvørja ávirkan slíkir drekar kunnu hava á kóp og hval.

Tað er umráðandi, at kanningar framhaldandi verða gjørdar av, hvussu hvalur og kópur verða ávirkaðir av drekunum, áðrenn støða verður tikin til at seta fleiri drekar út. Treyt verður tí sett um, at hildið verður fram at kanna og eygleiða hval og kóp í Vestmannasundi.

5. Málsviðgerð

Umhvørvisárin smeting varð lögð til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Umhvørvisstovuni hin 20. februar 2023. Freistin at gera viðmerkingar var 3. apríl 2023. Umhvørvisstovan fekk ongara viðmerkingar til hoyringina.

Uppskot til góðkenning varð hin 15. mai 2023 sent SEV, Elveitingareftirlitinum á Umhvørvisstovuni og Vestmanna kommunu til viðmerkingar.

5.1 SEV hevði fleiri ítøkiligar viðmerkingar.

30. juni 2023 var fundur millum Umhvørvisstovuna, Havstovuna, SEV og Minesto um viðmerkingarnar. Umhvørvisstovan hevur tikið stóran part av viðmerkingunum til eftirtektar.

5.2 Elveitingareftirlitið hevði onga viðmerking.

5.3 Vestmanna kommuna viðmerkti, at royndarverkætlanin fer at ávirka sigling inn á Vestmanna, um tað ikki verður loyvt at sigla gjøgnum royndarøkið, og at dýpið niður á drekan, tá hann hongur stillur, skal vera í minsta lagi 12 metrar.

Til hetta hevur SEV viðmerkt, at tað ikki er ætlanin at banna sigling á royndarøkinum. Eisini viðmerkti Vestmanna kommuna, at við hesi verkætlan missa borgarar í Vestmanna kommunu enn eitt fiskimið.

SEV viðmerkti til hetta, at staðiliga verður mælt frá at kasta akker, fiska (við línu av einhvørjum slag) og at arbeiða á botni (kava), og ynskir at frámerkja eitt økið, sum er 75m í radius runt um drekan.

Umhvørvisstovan heldur ikki, at viðmerkingarnar frá Vestmanna kommunu eru viðkomandi fyri ávirkan á náttúru og umhvørvi, og at hesi viðurskipti ikki eru fevnd av § 21 í havumhvørvislógini ella § 16 í elveitingarlógini, sum deildin Vernd á Umhvørvisstovuni umsitur.

6. Avgerð

Sambært § 21, stk. 1 í løgtingslóg um verju av havumhvørvinum góðkennir Umhvørvisstovan, at SEV í eini royndarverkætlan í tvey ár setir ein D12 sjóvarfalsorkudreka út í Vestmannasund.

Avgerðin er grundað á umhvørvisárin smeting hjá SEV fyri verkætlanina. Avgerðin ber eisini í sær, at verkætlanin lýkur treytina í § 16, stk. 1 í elveitingarlógini fyri at fáa loyvi at framleiða el.

Avgerðin verður givin við hesum treytum:

- 6.1 At royndarverkætlanin er avmarkað til tvey ár frá tí, at drekin verður settur út fyrstu ferð, og verður framd sum greitt verður frá í árin smetingini og øðrum samskipti millum Umhvørvisstovuna og SEV.
- 6.2 SEV boðar Umhvørvisstovuni frá, tá verkætlanin byrjar, og drekin verður settur út.
- 6.3 Um royndartíðarskeiðið skal leingjast, skal tað góðkennast av Umhvørvisstovuni. Umsókn skal sendast Umhvørvisstovuni í góðari tíð frammanundan.
- 6.4 Verkætlanin skal fremjast soleiðis, at hon hevur minst møgulig árin á náttúru og umhvørvi.
- 6.5 SEV skal, fyrsta ári meðan verkætlanin varar, skipa fyri eygleiðingum fugli í Vestmannaundi. SEV sendir Umhvørvisstovuni ætlanir fyri eygleiðingarnar.
- 6.6 SEV skal á hvørjum ári meðan verkætlanin varar, skipa fyri eygleiðingum av hvali og kópi í Vestmannaundi. SEV sendir Umhvørvisstovuni ætlanir fyri eygleiðingarnar.
- 6.7 SEV skal hava eftirlit við, um samanstoytir eru millum orkuverkið og kóp ella hval, og skal skráseta, um skaddur ella deyður kópur ella hvalur verður funnin í sundinum ella økjunum nærhendis.
- 6.8 At SEV ger eina verkætlan um, hvussu kópur frá lárunum nærhendis ferðast í økinum, og um hann verður ávirkaður av drekanum.
- 6.9 SEV sendir Umhvørvisstovuni eina frágreiðing um gongdina, eitt nú niðurstøður frá gjørdum kanninum, eygleiðingum o.ø. í seinasta lagi eitt ár eftir og tvey ár eftir, at drekin er settur út.
- 6.10 Tá royndarverkætlanin er liðug, skal øll útgerð takast upp og beinast burtur við minst møguligum árin á náttúru og umhvørvi.

7. Eftirlit

Umhvørvisstovan hevur eftirlit við, at treytirnar í hesi góðkenning verða hildnar.

8. Kæra

Henda avgerð kann kærast til landsstýriskvinnuna í umhvørvismálum. Møgulig kæra skal sendast til Umhvørvisstovuna, sum sendur kærana til landsstýriskvinnuna við neyðugum skjølum.

Kærufreistin er fyra vikur frá tí at avgerðin er almannakunngjørd, og skal vera Umhvørvisstovuni í hendi í seinasta lagi 10. oktober 2023.

Møgulig kæra skal sendast við telduposti til us@us.fo ella til Umhvørvisstovuna, Traðagøta 38, 165 Argir.

Sígga Jacobsen, deildarleiðari

/

Suni Petersen, málsviðgeri